

Μετάφραση Θεόδωρου Γ. Μαυρόπουλου

225 «Γεια σου, Αχιλλέα! Δε λείπει αρχοντικό τραπέζι ούτε στου Αγαμέμνονα τη σκηνή για μας διόλου, ούτε κοντά σου τώρα εδώ· καλά πολλά υπάρχουν να φάμε· φαγητού καλού δεν έχουμε έγνοια ωστόσο· με φόβο, αρχοντογέννητε, βλέπουμε να πλακώνει **230** μεγάλη συμφορά· τάχα τα καλόσκαρμα πλοία, τη δύναμη σου αν δε ζωστείς, σώζονται ή ρημάζουν; Στα πλοία μπρος, στο τείχος μας έστησαν το στρατό τους οι ξακουστοί τους σύμμαχοι και οι αντρείοι Τρώες· άναψαν κει πυρές πολλές και λεν πως δε βαστούμε πια, **235** πως θα μας ρίξουν τώρα στα μαύρα μας τα πλοία. Αστράφτοντας του Κρόνου ο γιος καλότυχα σημάδια τους δείχνει· μες στην τρανή του δύναμη ξεπαρμένος μανιάζει ο Έκτορας· θάρρος από το Δία παίρνει, θεούς, ανθρώπους δεν ψηφά, μεγάλη λύσσα έχει. **240** Τη θεία Αυγή πολύ γοργά παρακαλεί να φέξει· τ' ακρόπρυμνα των πλοίων μας να κόψει φοβερίζει, να βάλει άγρια φωτιά στα πλοία, τους Αργείους πνιγμένους στον καπνό δίπλα εκεί να αφανίσει. Αυτά φοβούμαι μέσα μου, μη οι θεοί συντρέξουν **245** στις απειλές του και για μας είναι γραμμένο πλέον απ' τ' Άργος τ' αλογότροφο μακριά να χαθούμε. Μα σήκω, έστω και αργά, τους Αχαιοούς να σώσεις που βασανίζονται πολύ απ' την ορμή των Τρώων. Λύπη θα έχεις έπειτα κι ο ίδιος, και δε θα 'χεις **250** για το κακό που έγινε τρόπο να το διορθώσεις. Το λυτρωμό μας σκέψου πριν απ' την κακή τη μέρα. Καλέ μου, ο πατέρας σου τι σου 'λεγε τη μέρα, όταν στον Αγαμέμνονα σε έστειλνε απ' τη Φθία; — Παιδί μου, νίκη θα δώσουν η Αθηνά κι η 'Ηρα, **255** αν θέλουν, όμως κράτα συ αντρεία την ψυχή σου στα στήθη σου· καλύτερη είναι η φιλοφροσύνη. Στο κακότροπο μάλωμα τέλος δίνε, να έχεις τιμή απ' όλους πιο πολλή, και γέροντες και νέους. Τέτοια ο γέρος έλεγε, μα συ τα 'χεις ξεχάσει· **260** τώρα καν πάψε το θυμό τον άγριο· σου χαρίζει δώρα ο Αγαμέμνονας άξια, αν ξεθυμώσεις. Τώρα από μένα άκουσε, εγώ να στ' αραδιάσω όσα ο Αγαμέμνονας δώρα σου έχει τάξει: Εφτά καινούργιους τρίποδες, χρυσού τάλαντα δέκα, **265** είκοσι λαμπρούς λέβητες και άλογα θρεμμένα στεφανηφόρα δώδεκα, που νίκησαν σ' αγώνες· κτήματα δε θα έλειπαν σ' όποιον θα είχε τόσα ούτε το αξετίμητο θα του 'λειπε χρυσάφι, όσα πλούτη τού έφεραν τ' άλογα απ' τους αγώνες. **270** Εφτά γυναίκες λέσβισσες που άψογα έργα ξέρουν θα δώσει, που τις διάλεξε, σαν κούρσεψες ο ίδιος τη Λέσβο την καλόχτιστη, τις πιο όμορφες γυναίκες. Αυτές σου δίνει και μ' αυτές όποιαν σου πήρε τότε, τη Βρισηίδα· και όρκο μεγάλο θα σου κάνει, **275** πως δεν πήγε στην κλίνη της, δεν έσμιξε μαζί της, όπως το κάνουμε όλοι μας, και άντρες και γυναίκες. Αυτά αμέσως θα δοθούν και πάλι σαν μας δώσουν οι θεοί να κουρσέψουμε του Πρίαμου την πόλη, και με χρυσό και με χαλκό το πλοίο σου ας γεμίσεις, **280** όταν της λείας μοιρασιά κάνουμε οι Αργείοι, κι είκοσι τρωαδίτισσες ο ίδιος ας διαλέξεις, που θα 'ναι οι πιο όμορφες ύστερα απ' την Ελένη. Στο Άργος όταν φτάσουμε, το εύφορο, να γίνεις γαμπρός του· και θα σε τιμά όμοια με τον Ορέστη, **285** που μεγαλώνει αγαπητός μες σ' αρχοντιά μεγάλη. Στο στερεό παλάτι του τρεις θυγατέρες έχει,

Χρυσόθεμη, Ιφιάνασσα, Λαοδίκη·
 ας πάρεις όποιαν θέλεις απ' τις τρεις, δώρα χωρίς να δώσεις,
 στου Πηλέα τ' ανάκτορο· και θα σου δώσει προίκα,
290 όση ποτέ δεν έδωσε σε κόρη του πατέρα·
 κι εφτά καλοκατοίκτητες πόλεις σε σένα δίνει,
 την Καρδαμύλη, τη χλωρή Ιρή και την Ενόπη,
 την άγια Φηρά, την Άνθεια με τα παχιά λιβάδια,
 την όμορφη την Αίπεια, την Πήδασο μ' αμπέλια.
295 Είναι όλες στο γιαλό, σιμά στην αμμουδάτη Πύλο·
 έχοντας πρόβατα πολλά και βόδια, μένουν άντρες,
 που σαν θεό θα σε τιμούν προσφέροντας σου δώρα
 και κάτω απ' το σκήπτρο σου φόρους θα σου πληρώνουν.
 Εκείνος θα σου δώσει αυτά, αν το θυμό σου πάψεις.
300 Μα αν στην καρδιά σου μίσησες τόσο το γιο του Ατρέα,
 τον ίδιο και τα δώρα του, καν το στρατό σπλαχνίσου
 που πάσχει στο στρατόπεδο· κι αυτοί θα σε τιμήσουν
 σαν θεό· δόξα μεγάλη μπροστά τους θα κερδίσεις.
 Θα σκοτώσεις τον Έκτορα, όταν κοντά σου φτάσει
305 έχοντας λύσσα φοβερή, γιατί δεν είναι, λέει,
 απ' όσους ήρθαμε εδώ κανένας όμοιος του.»
 Ο Αχιλλέας ο γοργός γύρισε και του είπε:
 «Διόθρεφτε Λαέρτη γιε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
 πρέπει χωρίς περιστροφές να σου μιλήσω τώρα.
310 Τι σκέφτομαι, τα πράγματα ποιο τέλος μπορεί να χουν,
 να μην τσιρίζετε όλοι σας γύρω μου καθισμένοι.
 Γιατί μου είναι μισητός όσο του Άδη οι πύλες
 όποιος άλλα κρύβει στο νου κι άλλα στα χείλη έχει.
 Ό,τι νομίζω πιο καλό, αυτό σας λέω τώρα:
315 Εμένα ο Αγαμέμνονας δε θα με πείσει, λέω,
 ούτε οι άλλοι Δαναοί, γιατί δε μ' ωφελούσε
 να πολεμώ με τους εχθρούς άπαυτα μέρα νύχτα.
 Μένεις πίσω ή πολεμάς ίδια μερίδα παίρνεις·
 και ο αντρείος κι ο δειλός την ίδια τιμή έχουν
320 τεμπέλης και πολύπραγος, κι οι δυο πεθαίνουν ίδια.
 Τι κέρδος τάχα μου 'μεινε με όσα έχω τραβήξει
 τη ζωή μου σε κίνδυνο να βάζω πολεμώντας;
 Όπως στ' αφτέρουγα πουλιά φέρνει η κλωσομάνα τροφή,
 όταν κάπου τη βρει. κακοπερνάει η ίδια,
325 έτσι κι εγώ νύχτες πολλές άγρυπνος τις περνούσα,
 μέρες αιματοστάλαχτες πέρασα πολεμώντας
 ν' αρπάξω τις γυναίκες τους με άντρες πολεμώντας.
 Με τα καράβια δώδεκα πόλεις έχω κουρσέψει
 και με τα πόδια ένδεκα στην καρπερή Τρωάδα·
330 διάλεγα λάφυρα πολλά και πλούσια απ' εκείνες
 κι όλα στον Αγαμέμνονα τα έδινα· κι εκείνος
 τα 'παιρνε πίσω μένοντας στα γοργά πλοία πλάι,
 λίγα απ' εκείνα μοίραζε και τα πολλά κρατούσε.
 Σε βασιλιάδες κι άρχοντες έδινε το μερίδιο·
335 εκείνοι όλοι το κρατούν και μόνο από μένα
 έχει αρπάξει και κρατά μια ποθητή γυναίκα·
 ας τη χαίρεται, δίπλα της ας κοιμάται. Τι πρέπει
 οι Αχαιοί να πολεμούν τους Τρώες; Ο Ατρείδης
 τι έφερε τόσο στρατό; Όχι για την Ελένη;
340 Οι Ατρείδες τις γυναίκες τους μόνοι αγαπούν στον κόσμο;
 Ο μυαλωμένος και καλός νοιάζεται κι αγαπάει
 το ταίρι του· έτσι κι εγώ την κόρη αγαπούσα
 με την ψυχή μου, κι ας ήταν λάφυρο του πολέμου.
 Μα τώρα που απ' τα χέρια μου μού πήρε με απάτη
345 το ταίρι μου, μην προσπαθεί· δε με γελάει, τον ξέρω.
 Μ' άλλους πια ας στοχαστεί, με σένα, Οδυσσέα,
 από την άγρια φωτιά τα πλοία σας να σώσει.
 Πολλά κατάφερε άλλωστε δίχως εμένα ως τώρα.
 έχτισε τείχος κι άνοιξε φαρδύ, μακρύ χαντάκι
350 γύρω του, φύτεψε σειρά παλούκια στις πλαγιές του.

Τον αντροφόνο Έκτορα δε θα μπορέσει ωστόσο να κρατήσει· ο Έκτορας, όταν συμπολεμούσα, δεν ήθελε απ' το τείχος του να βγει να πολεμήσει, μέχρι το δρυ μόνο έφτανε και τις Σκαιές τις πύλες· **355** και μια φορά μ' αντίκρισε, γλίτωσε παραλίγο. Πια με τον άξιο Έκτορα να πολεμώ δε θέλω· στο Δία, στους αθάνατους αύριο θα προσφέρω θυσιά και φορτώνοντας τα πλοία θα τα ρίξω στη θάλασσα, να δεις τότε, αν θέλεις και σε νοιάζει, **360** στον ψαροτρόφο Ελλήσποντο, σαν ξημερώσει η μέρα, τους άντρες να κωπηλατούν, τα πλοία μου να φεύγουν και αν αέρα ευνοϊκό μας δώσει ο κοσμοσείστης, την τρίτη μέρα φτάνουμε στην εύφορη τη Φθία. Άφησα πλούτη εκεί πολλά, καθώς για εδώ ερχόμουν. **365** Θα κουβαλήσω κι απ' εδώ χρυσάφι και ασήμι κόκκινο, ψαρί σίδηρο κι ωριόζωνες γυναίκες, όσες στον κλήρο μου 'τυχαν ωστόσο το βραβείο αυθαίρετα όποιος το 'δωσε το πήρε, ο Ατρείδης· σ' αυτόν γυρνώντας πέστε τα, καθώς σας παραγγέλλω, **370** μπροστά σε όλους, όλοι τους μαζί του να θυμώσουν, αν κάποιον απ' τους Δαναούς να ξεγελάσει ελπίζει ο πάντοτε ξεδιάντροπος· δε θα τολμήσει πάντως μ' όση σκυλίσια αδιαντροπιά έχει να μ' αντικρίσει· μαζί του πια δε συζητώ, δουλειά μ' αυτόν δεν κάνω· **375** μ' απάτησε, μ' αδίκησε· μα πια δε με γελαίει· είναι αρκετά όσα έκαμε· αμέριμνος πια τώρα ας χαθεί! Ο βαθύγνωμος Δίας το νου του πήρε. Τα δώρα του εγώ μισώ, αξία δεν τους δίνω. Δέκα και είκοσι φορές πιο πολλά κι αν μου δώσει **380** απ' όσα τώρα έχει αυτός κι αν απ' αλλού ζητούσε, τα πλούτη του Ορχομενού και της αιγύπτιας Θήβας, που όλοι μες στα σπίτια τους θησαυρούς πολλούς έχουν, που έχουν πύλες εκατό και από κάθε πύλη άντρες περνούν διακόσιοι με άλογα κι αμάξια **385** ούτ' αν μου δώσει όση είναι η σκόνη και η άμμος, πάλι ο Αγαμέμνονας ποτέ δε θα με πείσει, πριν τη βαριά του προσβολή ακέραιη μου πληρώσει. Κόρη του Αγαμέμνονα δεν παίρνω για γυναίκα, στα κάλλη κι αν παράβγαινε με τη χρυσή Αφροδίτη, **390** με τη γλαυκόματη Αθηνά στα έργα αν ήταν όμοια· πάλι δε θα την έπαιρνα· και ας διαλέξει άλλον,

που του ταιριάζει πιο πολύ, τρανός που είναι ρήγας. Αν με συντρέξουν οι θεοί και στην πατρίδα φτάσω, τότε γυναίκα θα μου βρει βέβαια ο Πηλέας. **395** Πολλές κοπέλες βρίσκονται στη Φθία, στην Ελλάδα, κόρες ανθρώπων δυνατών που κυβερνούν τις πόλεις· όποια θελήσω απ' αυτές γυναίκα μου θα κάνω. Κιόλας εκεί με κέντριζε η δυνατή ψυχή μου να πάρω για γυναίκα μου μια που να μου ταιριάζει **400** και τ' αγαθά να χαίρομαι που απόχτησε ο Πηλέας· δε λέω κανένα θησαυρό αντάξιο της ζωής μου, ούτ' όσα η πόλη η πλούσια του Ίλιου κρατούσε στα χρόνια τα ειρηνικά, πριν Αχαιοί της έρθουν, ούτ' όσα κλείνει μέσα του το πέτρινο κατώφλι **405** του τοξευτή Απόλλωνα στην πετρωτή Πυθώνα. Κουρσεύονται τα πρόβατα τα παχιά και τα βόδια, κι αγοράζονται τ' άλογα τα ξανθιά, τα τριπόδια. Μόνο του ανθρώπου η ζωή ξοπίσω δε γυρνάει με κούρσεμα ή πιάσιμο, αν φύγει απ' τα δόντια. **410** Η χιοναστράγαλη θεά Θέτιδα, μάνα μου, είπε πως διπλοί δρόμοι οδηγούν στο θάνατο εμένα. Αν μείνω εδώ και πολεμώ τριγύρω απ' την Τροία, δε γυρνά πίσω, μα δόξα αθάνατη θα έχω· αν γυρίσω στο σπίτι μου, στην πατρική τη γη μου, **415** θα μου χαθεί η δόξα μου, όμως θα ζήσω χρόνια και δε θα μου 'ρθει γρήγορα το τέλος του θανάτου. Και τους υπόλοιπους εσάς να συμβουλευσω θέλω να φύγετε στους τόπους σας, γιατί πια δε θα βρείτε τέλος της Τροίας της ψηλής· ο βροντολάλος Δίας **420** μπρος της το χέρι του ύψωσε και θάρρεψαν τα πλήθη. Στους άρχοντες των Αχαιών πείτε το μήνυμά μου -άλλωστε των πρωτόγερων αυτό το χρέος είναι- να στοχαστούν απόφαση καλύτερη να πάρουν να σώσει τα καράβια τους, των Αχαιών τα πλήθη **425** πλάι στα πλοία τα βαθουλά· αυτή που τώρα πήραν δεν πιάνει, γιατί νόμισαν πως το θυμό θ' αφήσω. Ο Φοίνικας ας μείνει εδώ να κοιμηθεί κοντά μου, για να γυρίσει αύριο στη γη την πατρική του, αν θέλει, με τα πλοία μας· με βία δεν τον παίρνω.» **430** Έτσι είπε· όλοι σώπασαν, δεν έβγαινε η φωνή τους· τα 'χασαν απ' το λόγο του· σκληρά είχε μιλήσει.

στ. 225 Δήθεν αδιάφορα, αλλά πολύ εύστοχα, ο Οδυσσέας αναφέρει τους δυο αντίμαχους βασιλιάδες, τον Αχιλλέα και τον Αγαμέμνονα (πρβ. Α στ. 7)· στόχος του λόγου του που θα ακολουθήσει είναι να απαλείψει αυτή την απόσταση και να τους συμφιλώσει.

στ. 231 Αν δε φορέσεις την πανοπλία σου να βγεις στη μάχη. Αυτή είναι η μοναδική λύση σωτηρίας για τους Αχαιούς.

στ. 232 Οι Τρώες με όλους τους συμμάχους τους, για πρώτη φορά στη δεκάχρονη πολιορκία της πόλης τους, τόλμησαν να στρατοπεδεύσουν νύχτα έξω από τα τείχη της Τροίας (βλ. Περιληπτική αναδιήγηση του Θ).

τις εξελίξεις της επόμενης μέρας.

στ. 236 καλότυχα σημάδια: ο Δίας, πράγματι, στη διάρκεια της μάχης της προηγούμενης ημέρας (Θ), εμπύχωσε πολλές φορές τους Τρώες με τις αστραπές του, ενώ σκόρπισε τον πανικό στις τάξεις των Αχαιών και τους έτρεψε σε φυγή.

στ. 237 μανιάζω: φρενιάζω, ορμώ με μανία. Η συμπεριφορά του Έκτορα, όπως περιγράφεται από τον Οδυσσέα, περιέχει στοιχεία ύβρης.

στ. 240 Η θεά Αυγή. Εδώ εννοεί το ξημέρωμα.

στ. 241 τ' ακρόπρυμνα: οι άκρες των караβιών ψηλά στις πρύμνες.

στ. 252 ο πατέρας σου: ο Οδυσσέας έχει ακούσει τις συμβουλές του Πηλέα προς το γιο του, γιατί μαζί με τον Νέστορα είχαν περιοδεύσει στην Ελλάδα και στρατολογούσαν νέους για την τρωική εκστρατεία.

στ. 254-256 Ήρα: τη νίκη ο ήρωας την κερδίζει με τη βοήθεια των θεών· γι' αυτό πρέπει να αποφεύγει την έπαρση, που οδηγεί στην ύβρη.

στ. 257 κακότεροπο: που οδηγεί σε κακές πράξεις.

στ. 264 τρίτοδες: καζάνι με τρία πόδια, ώστε να τοποθετείται πάνω στη φωτιά για ζέσταμα νερού ή για άλλες οικιακές εργασίες.

τάλαντο: μονάδα βάρους· το ομηρικό τάλαντο είχε ωσειδές σχήμα και δεν γνωρίζουμε την ακριβή αξία του.

στ. 265 λέβητας: οικιακό μαγειρικό σκεύος· καζάνι, λεβέτι.

στ. 271 Λέσβο: Οι Έλληνες αρχηγοί, κατά τη διάρκεια της δεκάχρονης πολιορκίας της Τροίας, έκαναν επιδρομές στις γύρω περιοχές (πρβλ. Ζ 413-426 και σχολ. στ. Α 126)· ο Αχιλλέας είχε στο ενεργητικό του είκοσι τρεις τέτοιες εκστρατείες (βλ. στ. 328-329).

διάλεξε: Ο Αγαμέμνονας, ως αρχηγός του στρατού, είχε το δικαίωμα να διαλέξει πρώτος ένα μέρος από τα λάφυρα. (πρβλ. στ. 330 κ.εξ.).

στ. 283 Άργος: η Αργολίδα, όπου και το βασίλειο του Αγαμέμνονα.

στ. 291-295 Οι επτά πόλεις που υπόσχεται ο Αγαμέμνονας ως προίκα στον Αχιλλέα βρίσκονται στη Λακωνία και στη Μεσσηνία, στην επικράτεια δηλαδή του Μενέλαου και του Νέστορα. Μ' αυτό ίσως ο ποιητής υπονοεί ότι ο βασιλιάς των Μυκηνών είχε μεγαλύτερη εξουσία από τους άλλους ηγεμόνες.

στ. 349 Ο Αχιλλέας ειρωνεύεται την ανέγερση του τείχους ως αντιστάθμισμα της δικής του δύναμης, που προστάτευε τους Αχαιούς από τις επιθέσεις των Τρώων. Προφητεύει μάλιστα ότι το τείχος δε θα σταθεί ικανό να αναχαιτίσει την ορμή του Έκτορα, την οποία μόνο ο ίδιος μπορούσε να θέσει υπό έλεγχο (στ. 355).

στ. 353 δρυς: είδος βελανιδιάς. Πρόκειται για την ιερή δρυ (φηγό) του Δία.

στ. 366 όσες στον κλήρο μου 'τυχαν: το μερίδιο που έπαιρνε κάθε ηγεμόνας από τη λεία.

στ. 381 Ορχομενού: πρόκειται για τον Ορχομενό της Βοιωτίας, που γνώρισε ιδιαίτερη ακμή τη μυκηναϊκή εποχή.

Αιγύπτιας Θήβας: η πρωτεύουσα της Άνω Αιγύπτου.

στ. 387 Μόνο τα υλικά δώρα δεν ικανοποιούν τον ήρωα. Στη συνέχεια της συζήτησης ο Αχιλλέας θα δηλώσει στον Αίαντα ότι θα ξαναμπει στη μάχη, όταν ο Έκτορας φτάσει μέχρι τα καράβια των Μυρμιδόνων. Από αυτό φαίνεται ότι ο Αγαμέμνονας θα του «πληρώσει ολόκληρον το μέγ' αδίκημά του», αν ταπεινωθεί ολοκληρωτικά μπροστά του.

στ. 390 τη γλαυκόματη Αθηνά: η Αθηνά (Εργάνη Αθηνά) ήταν η θεά που δίδασκε και προστάτευε τις τέχνες, ιδιαίτερα τις γυναικείες (π.χ. την υφαντική).

Αθηνά (προσωνύμια)

στ. 404 Πυθώνα: ο ναός του Απόλλωνα στους Δελφούς. Το μαντείο ήταν φημισμένο για τα πλούσια αφιερώματα των πιστών.

στ. 412 Σύμφωνα με την προφητεία που αναφέρει εδώ ο ήρωας, έχει τη δυνατότητα να διαλέξει ανάμεσα στον ένδοξο πρόωρο θάνατο και την πολύπονη αλλά άδοξη ζωή. Ποιος άλλος μυθικός ήρωας έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα στον άδοξο δρόμο των υλικών αγαθών και το δύσβατο μονοπάτι της δόξας και των κακουχιών;